

*Міністерство охорони здоров'я України
Вінницький національний медичний
університет ім. М.І.Пирогова*

Кафедра медицини катастроф та військової медицини

**XVII
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ**

**ПЕРША МЕДИЧНА ТА ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА В
ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ.
НЕБЕЗПЕКА СЕРЕД ВОЄННОГО ТА ЦИВІЛЬНОГО
НАСЕЛЕННЯ**

Матеріали доповідей

18-19 квітня 2019 року

Вінниця – 2019

Таким чином, особливостями надання першої медичної допомоги при ураженнях блискавкою у постраждалих є чітке виконання і дотримання протоколів, і стандартів базових реанімаційних заходів. Правила поведінки під час грози є життєво необхідним навиком, що рятує власне життя.

*Н.Д. Корольова, М.В. Матвійчук, В.В. Чорна, В.Ю. Ангельська,
В.А. Черевко, А.В. Черевко, Ю. Слюсаренко*

Поширення тютюнопаління в Україні та його вплив на здоров'я

Здоровий спосіб життя – це вибір самої людини, що тримає вектор на збереження особистого здоров'я та запеклу боротьбу зі шкідливими звичками. Одна з таких пагубних звичок є тютюнопаління. Усі відомі форми тютюнового споживання, а також негативний хімічний вплив продуктів його згоряння на людей, що не палять (вимушене або пасивне паління), значно підвищують рівень захворюваності і передчасної смертності, що можуть спричинитися більш ніж 20 різними хворобами.

Вживання тютюну є однією з найбільш важливих проблем охорони здоров'я населення, яка вбиває понад 6 000 000 людей у всьому світі, і це число буде збільшуватися до 8 000 000 в 2030 році. Тільки в Європі тютюн щороку вбиває близько 500 000 людей. Дослідження показали, що половина наявних курців помре через проблеми зі здоров'ям, пов'язані з вживанням тютюну, і багато з них помруть передчасно. Крім цих смертей, вживання тютюну завдає шкоди навколишньому середовищу і несе значний економічний тягар.

Куріння цигарок серед населення щороку зростає: у 90-х роках воно відмічалось у 2,6 % непрацездатних осіб, у 2020 році прогнозується його зростання до 19 %. Сьогодні у світі налічується біля 1,3 млрд людей, що курять, у країнах СНД – біля 29 % дорослого населення, у країнах Європи – до 28 %. Велика поширеність куріння серед чоловіків відмічається у Латвії, Естонії, Польщі, Молдові, Туреччині, в Україні. Найбільше курців серед чоловіків у Південній Кореї (68%), а серед жінок – у Данії (37%). Населення України становить 0,85% від населення Землі, а 1,5 % світової тютюнової продукції споживається в Україні. За споживанням цигарок Україна посідає 17-те місце серед усіх країн світу. Вона знаходиться у третьому десятку їх, згідно з останнім звітом ВООЗ щодо глобальної тютюнової епідемії. Останні дослідження свідчать, що в країні серед дорослого населення 24% курців. Україна є другою країною у світі (після Чилі), де у віці 13-15 років курить більше 30 % юнаків і дівчат. Палять цигарки понад 70% першокурсників ПТУ, 50 % першокурсників ВНЗ.

Тютюнопаління є причиною смерті 30 - 50 % курців, воно обумовлює 30-40 % захворювань на ішемічну хворобу серця, 30 % захворювань на рак і 90 %

раку легень. Споживання тютюну скорочує середню очікувану тривалість життя населення на 15 років. За офіційною статистикою, в Україні щороку від хвороб, пов'язаних із курінням помирає 120 тис. людей, із них 10 % - пасивні курці.

Вивчений склад тютюнового диму і механізм токсичної дії його компонентів. У цигарковому диму міститься біля 1900 компонентів, під впливом яких можлива токсична, мутагенна та канцерогенна дія на організм людини, тобто вони здатні пошкодити генетичний матеріал клітини і викликати ріст ракової пухлини. 10% курців захворівають і згодом гинуть від злоякісних пухлин. Із числа осіб, що палять дві пачки за день - 15-20%. Кожна викурена цигарка скорочує життя на 6-10 хвилин. До складу цигаркового диму входять нікотин, аміак, піримідинові основи, діоксин, оксид вуглецю, сірководень, ціаніди, оцтова й мурашина кислоти, поліфеноли та інші токсичні речовини. У його складі виявлені також частинки нікелю, кадмію та полонію. З кожним затягуванням димом в організм людини надходить дуже багато шкідливих речовин (зокрема нікотин, оксид вуглецю і кадмій).

Вивчений склад тютюнового диму і механізм токсичної дії його компонентів. У цигарковому диму міститься біля 1900 компонентів, під впливом яких можлива токсична, мутагенна та канцерогенна дія на організм людини, тобто вони здатні пошкодити генетичний матеріал клітини і викликати ріст ракової пухлини. 10% курців захворівають і згодом гинуть від злоякісних пухлин. Із числа осіб, що палять дві пачки за день - 15-20%. Кожна викурена цигарка скорочує життя на 6-10 хвилин. До складу цигаркового диму входять нікотин, аміак, піримідинові основи, діоксин, оксид вуглецю, сірководень, ціаніди, оцтова й мурашина кислоти, поліфеноли та інші токсичні речовини. У його складі виявлені також частинки нікелю, кадмію та полонію. З кожним затягуванням димом в організм людини надходить дуже багато шкідливих речовин (зокрема нікотин, оксид вуглецю і кадмій).

Серед підлітків та дітей дуже поширені шкідливі звички, із яких найчастіше є паління тютюну. Тривожним є те, що все більше дітей і підлітків набувають даної звички. Кожна третя дитина 12-14 років і кожна друга дитина старша за 15 років палить цигарки. У підлітковому віці виникає привикання до споживання цигарок. Біля 80 % людей починають палити цигарки у віці до 18 років. При пізнішому початку паління цигарок існує менша вірогідність виникнення тютюнової залежності. За даними літератури, встановлений зв'язок куріння з наявністю психологічних проблем. Цьому можуть сприяти певні умови: стрес (призводить до психологічних травм), неврози (призводять до нав'язливих дій), стиль виховання в сім'ї, особливості фізіологічного і психологічного елементів розвитку.

На виникнення захворювань впливає як активне, так і пасивне куріння. Активні і пасивні курці вдихають однакову кількість токсинів, що однаково

впливає на здоров'я людини. Дитяче населення дуже часто потрапляє під вплив тютюнового диму від куріння своїх батьків чи інших членів родини. Компоненти цигаркового диму сприяють зниженню порогу бронхоспастичної дії бронхів та формуванню гіперреактивності бронхів, а діти, які ростуть у сім'ях курців, дуже часто страждають від інфекцій дихальних шляхів: у них зростає показник захворюваності на бронхіальну астму та порушується їх загальний стан. У хворих на бронхіальну астму посилюються напади, збільшується кількість і доза застосування гормональних препаратів та кількість викликів щодо необхідності надання невідкладної допомоги. Пасивне куріння дітей щорічно зумовлює 500 тис. додаткових візитів до педіатра з приводу бронхіальної астми, 1,3 млн візитів із приводу кашлю, більш ніж 115 тис. випадків пневмонії, 14 тис. випадків тонзилектомій та аденоїдектомій, 260 тис. випадків бронхіту, 2 млн випадків гострого середнього отиту і 5200 випадків тимпанотомій.

Для дослідження тютюнопаління використовують глобальне опитування дорослих щодо вживання тютюну (Global Adult Tobacco Survey (GATS)) – це національно репрезентативне опитування членів домогосподарств, які досягли віку 15 років і старших, що використовується для нагляду за вживанням тютюну (курильного та бездимного) та моніторингу основних показників контролю над тютюном. В Україні GATS було проведене двічі – у 2010 та 2017 роках.

Таким чином, поширення тютюнопаління в Україні є однією з істотних загроз здоров'ю населення, причиною інвалідності та передчасної смерті. Курці швидко стомлюються, дратуються, у них порушений сон, вони в два рази частіше потрапляють в автомобільні аварії, ніж некурящі. Особливу тривогу викликає тенденція до розповсюдження паління серед підлітків. Адже багато хто не знають про те, що бажання «бути як всі» дуже швидко трансформується в підступну і шкідливу звичку, згубно впливає на молодий зростаючий організм.

Все це послаблює здоров'я нації та робить її неконкурентоспроможною у світі, а також наносить державі величезних збитків через людські втрати та видатки на лікування хвороб, спричинених палінням. Тому сьогодні важливим є визначення комплексу заходів, спрямованих на скорочення споживання тютюну в глобальному масштабі, і здійснення ефективних стратегій, заснованих на даних систематичних обстежень і наукових досліджень стану тютюнопаління в країні та шкоди від нього.